

'Het is een pleidooi voor optimale communicatie tussen leerkracht en leerling'

Leerkrachten blijken grote behoefte te hebben aan informatie over instructietechnieken en werkvormen om de ontwikkeling van het leesbegrip van hun leerlingen goed in beeld te krijgen. Taal- en leesspecialist Karin van de Mortel verwacht dat haar nieuwe boek 'Grip op Leesbegrip' scholen een praktisch antwoord biedt op deze behoefte.

TEKST BRIGITTE BLOEM | BEELD HUMANTOUCHPHOTO

Op de vraag wat bij begrijpend lezen de beste manier is om vast te stellen of kinderen daadwerkelijk leren, antwoordde 71 procent van 580 lezers van het e-boek over leesbegrip dat Karin van de Mortel eerder schreef, dat toetsen en observeren beide even belangrijk zijn. Vervolgens gaf 97 procent(!) van de respondenten aan behoefte te hebben aan instructietechnieken en werkvormen die beter zicht geven op de ontwikkeling van leesbegrip. Van de Mortel, consultant bij CPS Onderwijsontwikkeling en advies: 'Een leerkracht die zijn of haar leerlingen optimaal wil ondersteunen in de ontwikkeling van lezen met begrip, heeft het knap lastig. Cito-toetsen begrijpend lezen geven weliswaar een helder beeld van de denkvaardigheid van leerlingen, maar bieden geen diagnostische ondersteuning. In het boek Grip op Leesbegrip, dat ik samen met Mariët Förner schreef, laten we op praktische wijze zien hoe leerkrachten de leesontwikkeling van leerlingen in beeld kunnen krijgen en verder kunnen ondersteunen.'

De Cito-toets begrijpend lezen heeft vooral een summatief karakter. In de meeste groepen wordt één keer per jaar gemeten wat de kinderen geleerd hebben in dat jaar. 'Een prima frequentie', vindt Van de Mortel. 'Denkvaardigheid ontwikkelt zich niet zo snel bij kinderen. Pas bij een jaarlijkse toetsing zijn er significante verschillen te zien. Nadeel is echter dat scholen hierdoor wel kunnen signaleren, maar diagnosticeren kun je er niet mee. Het is goed om vast te stellen hoe een groep het doet ten opzichte van andere groepen op school en om de resultaten van de eigen school te vergelijken met die van andere scholen. Zo zijn trends over een bepaald tijdvak vast te stellen en is er beleid op te maken. Maar om op het gebied van begrijpend lezen werkelijk te kunnen diagnosticeren, adviseer ik een combinatie van summatieve toetsing met formatieve 'toetsing', het doorlopend verzamelen van informatie over de leerresultaten.' In Grip op Leesbegrip spreekt Van de Mortel over formatief waarderen en evalueren. 'Het waarderen hebben we er heel bewust aan toegevoegd. Het is niet alleen de leerkracht die informatie verzamelt over het leren van de leerlingen om de instructie beter te kunnen aansturen. Ook de leerling wordt geïnformeerd over het leren en de volgende stappen in het leerproces. Vertel precies wat het kind goed doet en wat niet. Vertel ook precies hoe het de komende tijd gaat leren om dat wat niet goed gaat te verbeteren. Het is eigenlijk een pleidooi voor optimale communicatie tussen leerkracht en leerling. Je geeft het kind niet alleen feedback, maar je maakt ook duidelijk welke vervolgstappen nodig zijn om het doel te bereiken. Dat motiveert enorm en zo krijg je het kind mee.'

Benoem het leren

Van de Mortel pleit voor het toepassen van een helder instructiemodel. 'Bij de start van een les vertel je aan je leerlingen niet alleen wat je gaat doen, maar, veel belangrijker, je vertelt ze vooral wat ze gaan leren,'

legt Van de Mortel uit. 'Het werkwoord leren hoor ik veel te weinig uit de mond van leerkrachten. Benoem nou eens specifiek wat de kinderen in je groep in een les gaan leren. Het zou mooi zijn als een leerkracht aan het begin van een les over bijvoorbeeld samenvatten, met de kinderen bespreekt: 'Weet je wanneer je aan het eind van deze les nou geleerd hebt hoe je een tekst moet samenvatten? Als je in twee zinnen, met de belangrijkste woorden, kunt vertellen wat het belangrijkste is van het stukje tekst dat we hebben gelezen. Dán heb je vandaag leren samenvatten.' Zorg er vervolgens voor dat je de instructieactiviteiten selecteert op je leerdoelen. Kies die opdrachten waarbij je leerlingen de leerdoelen halen die jij geformuleerd had. Het lijkt een open deur, maar in de praktijk wordt nog te vaak klakkeloos het werkboek gevolgd. Stel niet altijd de vragen die door anderen zijn bedacht. Stel je eigen vragen. Alleen daarmee check je of je leerlingen daadwerkelijk hebben geleerd wat jij voor ogen had.'

Begrijpend lezen is de basis voor de rest van je leven

Groot voordeel van deze manier van opbrengstgericht leren vindt Van de Mortel dat een leerkracht er heel snel achter komt of de instructie expliciet genoeg was. 'Vraag jezelf: Heb ik het helder genoeg voorgedaan? Heb ik duidelijke voorbeelden gegeven? Heb ik de juiste woorden gebruikt? Zit het nu al een beetje in de hoofden van mijn leerlingen?', suggereert Van de Mortel. Scoort een leerling hoog op technisch lezen, dan maakt dat het kind niet automatisch een goede lezer, is Van de Mortel van mening. 'Het moet ook leuk zijn om naar hem of haar te luisteren en het kind moet begrijpen wat het leest. Begrijpend leren lezen is immers de basis voor een goede schoolcarrière en daarmee voor de rest van je leven.'

Vooruitlopend op het nieuwe boek Grip op Leesbegrip neemt Karin van de Mortel je in haar gratis e-book alvast mee in:

- Het belang om na te gaan of leerlingen daadwerkelijk leren.
- Waarom de bestaande toetsen voor begrijpend lezen te weinig informatie opleveren.
- Hoe instructietechnieken leerkrachten zicht kunnen geven op de ontwikkeling van het leesbegrip.

Download het e-book: www.cps.nl/leesbegrip

Het boek Grip op Leesbegrip verschijnt eind februari en is een vervolg op het eerder verschenen Handboek begrijpend lezen (Lezen...denken...begrijpen!)

ISBN 978-90-6508-626-6 en de Werkmap Begrijpend lezen (ISBN 978-90-6508-643-3), dat Karin van de Mortel schreef, samen met Mariët Förrer.

HEBBEN?

PrimaOnderwijs mag vijf exemplaren van Grip op Leesbegrip weggeven. Ding mee door de actie te liken op www.facebook.com/primaonline.nl